

formelle Tilstedelighed (Motiverne til Rigsloven, Side 532) og i Mangel af samme afvise den — Dignende gjælder, som bekendt, hos os om enhver Stævning —, men indeholder ikke, saaledes som Lovforslagets § 328 (jfr. § 335), Noget om, at Partens Udgang til at benytte Forfriskning skal bero paa en ham dertil af Retten ved Kjendelse givne Tilladelse, endmindre at denne Tilladelse er afhængig af, hvorvidt Retten skjønner, at nogen af de af ham paaberaabte Omstændigheder „kan have havt en for Parten skadelig Indflydelse paa selve Sagens Udfald“. Det vil af det Anførte ses, at Rigslovens Forfriskning (Wiederaufnahme des Verfahrens) er et Retsmiddel, som en Part har det i sin egen Magt at bruge, ligesom ethvert andet Retsmiddel, naar de formelle Betingelser herfor ere til Stede, men at dette Retsmiddel paa ingen Maade har den Karakter, som Lovforslaget vil give det, nemlig at skulle redressere en forfættet eller mangelfuld Vidneførfjel.

Saavidt os bekendt har der hidtil hos os ikke vist sig nogen Trang til et saadant Retsmiddel; men i hvert Fald maa vi anse det for en væsentlig Mangel ved Lovforslaget, at det ikke ordner Vidneførfjelen og Tilveiebringelsen af andre Oplysninger paa en saadan Maade, at disse foreligger med fornøden Fuldstændighed ved Sagens Paadømmelse, men først kunne bringes tilstrækkelig frem ved en eller flere Gange at føre Sagen om igjen.

Til en anden Maade, hvorved Lovforslaget vil hjælpe paa de antydede Ulemper, ved dets Regler om Bevisførelsen, kan maaske henregnes den saalydende Bestemmelse i § 270: „Hvorledes Sagens faktiske Sammenhæng skal antages at være, afgjør Retten efter et frit Skjøn i Henhold til det samlede Indhold af Forhandlingerne og den stedfundne Bevisførelse.“ Ogjaa denne Regel maa siges at gaa noget videre end den tilsvarende i den tydske Rigslov af 30te Januar 1877 § 259, hvort det hedder: „Retten har under Hensyntagen til det samlede Indhold af Forhandlingerne og Udfaldet af Bevisførelsen efter frit Overbevisning (Ueberzeugung) at afgjøre, om en paastaet Kjendsgjerning er sand eller ikke“. Der turde nemlig være nogen Begrebsførfjel imellem „Skjøn“ og „Overbevisning“, ligesom Rigsloven kun taler om en paastaet Kjendsgjerning, Lovforslaget derimod om Sagens hele faktiske Sammenhæng. Hovedsynspunktet bliver imidlertid her, at Indførelsen af Reglen om den saakaldte frie Bevisbedømmelse i Tydskland hviler paa en ganske anden Retsudvikling end hos os, og kun kan forstaaes

i sin Sammenhæng med denne. Vi skulle i Korthed sige et Par Ord herom. Vi have alt ovenfor haft Veilighed til at omtale, at den Omstændighed, at det i den afgivne Beviskjendelse sloges fast, hvilke faktiske Omstændigheder der skulde være afgjørende for Sagens Udfald, og at det derfor senere kun kom an paa at bedømme, om det var lykkedes Parterne eller ikke at føre Bevis for disse faktiske Omstændigheder medførte paa den ene Side meget exakte Fordringer til, hvad der krævedes for at danne et juridisk Bevis, og udelukkede paa den anden Side i væsentlig Grad ved den endelige Doms Afgjelse at tage tilstrækkeligt Hensyn til og lægge den naturlige Vægt paa de oplyste Kjendsgjerningers indbyrdes Sammenhæng. Det er herefter forstaaeligt, at der i Tydskland efterhaanden maatte gjøre sig en Trang gjældende til at bryde disse formelle Bænder, for at komme til baade at oplyse Sagen paa en fyldestgjørende Maade og stille Retten frit i Henseende til en paalidelig Bedømmelse af de tilveiebragte Oplysninger. Man naaede hertil ved at afflatte den hele Beviskjendelse med sammes præjudicerende Karakter, og ved at tilstede en successiv Førelse af Beviserne, efterhaanden som Sagens Gang viser sig at gjøre saadanne fornødne. Det hedder herom i Motiverne (S. 474) til Rigsloven blandt Andet: „Naar Dommeren ogsaa har efter fri Overbevisning at bedømme (würdigen) Resultatet af Sagens Forhandling, er der givet ham den Besøielse paa Grundlag af, hvad den hele Forhandling af Sagen udviser, uden særligt Bevis at anse en bestridt Kjendsgjerning for sand, nemlig igjennem Følgeslutning fra andre ubestridte Kjendsgjerninger og det hele Sagforhold.“ Disse Maximer ere imidlertid forlængt gjældende hos os, og nu udover disse med Lovforslagets § 270 at ville lade Retten efter et frit Skjøn afgjøre, hvorledes „Sagens faktiske Sammenhæng skal antages at være“, turde allerede i og for sig lade befrygte at ville medføre en betænelig Vødsbed og subjektiv Villskaarlighed, men dette saa meget mere lige overfor den mangelfulde Maade, paa hvilken Lovforslaget saavel vil ordne Tilveiebringelsen af Bevislighederne som give tilstrækkelig Plads for den fornødne Gjennemtæntning og Bearbejdelse af disse, ved at fordre Sagens Blaidering i det samme Retsmøde, i hvilket Bevislighederne komme frem. Ordningen af Vidneførfjelen har andetsteds frembudt ikke saa Vanstueligheder, og Motiverne til den tydske Rigslov (S. 489) kalde dette Afsnit af Processen for den knudrede Gren paa Retspleiens ellers saa lige Stamme. Det maa sikkerligt betragtes som et værdis-